

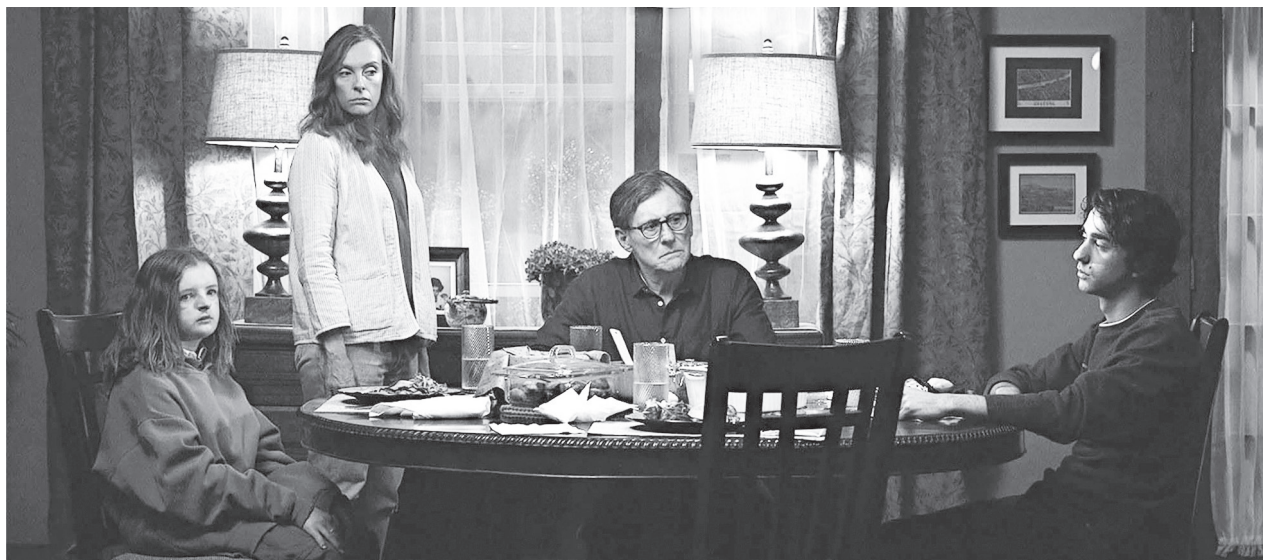
Családban marad

Ari Aster: Örökség (Hereditary)

Miután a 2018-as Sundance Fesztiválon zajos sikert aratott a kritikusok körében, elterjedt róla, hogy minden idők legfélelmetesebb horrorfilmje. Talán ez is az oka annak, hogy a későbbi mozis vetítéseken sok nézőnek csalódást okozott Ari Aster első nagyjátékfilmje. Ugyanis a folyamatos székből-kiugraszto ijesztgetésre vágyó, túlstimulált plázaközönség jó része nem értékelte a valóban hátborzongató, mégis sokkal inkább családi tragédiára hajazó, fordulatos, végletesen kényelmetlen, az utolsó harmadára pedig szédítő szürrealitásba boruló mozit.

A Graham család története tragédiákkal és mentális betegségekkel terhelt. A matróna temetésén elidegenedett lánya, Annie (Toni Collette káprázatos), ha erősen próbálkozna, akkor sem tudna szívhez szóló, kedves búcsúbeszédet mondani, és valljuk be, egyáltalán nem próbálkozik. Férje, Steve (Gabriel Byrne) kissé furcsa kislányukkal, Charlie-val (Milly Shapiro hátborzongató) próbál foglalkozni a szertartáson, és

láthatóan senki nem teszi fel magában a kérdést, hogy hogyan lehetséges, hogy a potenciálisan halálos mogyoróallergiában szenvedő kiskamasz életmentő gyógyszerét valahogyan sikerült otthon felejtetni. A nagyobbik gyerek, a 16 éves Peter (Alex Wolff) még egy átlag serdülőhöz képest is nehéz helyzetben van, amikor katasztrofálisan működésképtelen családja körében, vagy inkább ellenében, próbálja a saját életét élni. Mindeközben Annie a ház egy félreeső szobájában nyugtalan életük jeleneteit örökíti meg baba-házszerű miniatűrökben, s ezekről Pawel Pogorzelski megtévesztően kis mélységélességgel dolgozó, sokszor

Meleg családi vacsora. A Graham család tagjai kissé feszültek

makrónak tűnő, felső nézőpontú képeinek köszönhetően gyakran másodpercekig nem tudjuk eldönteni, nem a valóságot látjuk-e véletlenül.

A film szinte észrevétlenül csusszan át előbb nyomasztóba, majd nyugtalanítóba, hogy aztán a játékidő harmada körül egy váratlanul brutális csavarral hirtelen olyan sebességre kapcsoljon, amittől biztos, hogy hosszú percekig vissza fogjuk tartani a levegőt. A Petert érő trauma a nézőt is egyenlően sújtja, a (sajnos) felejthetetlen jelenetsor aláfestéseként választott állatias, véget érni nem akaró, fájdalmas üvöltés pedig már önmagában is díjat érne a főszereplőnek. Innentől kezdve a film egy pillanatnyi megállást sem enged: előbb a természetfölötti mutatja meg magát immár kendőzetlenül, a harmadik felvonásra pedig végképp elszabadul a – szó szerinti – pokol.

A bárányok hallgatnak 1991-es Oscar-díj-átadón aratott sikerekor sokan hajlamosak voltak azt gondolni, végre megnyílt egy kapu, és ezt követően mainstream, illetve szakmai körökben is elismerésre talál a horror műfaja. Nem így lett. A zsáner továbbra is inkább a függetlenfilm-fesztiválokon képes megtalálni értő közönségét, az Amerikai Filmakadémia csak hébe-hóba tesz egy-egy gesztust a horror irányába, a komoly elismerés ritka, mint a fehér holló, és akkor is általában egy jelölésben merül ki. Az *Örökség*, a döbbenetesen jó kritikák dacára, az egyik nagy mellőzöttje volt a tava-

lyi díjátadónak, pedig Toni Collette zsigeri, a természetestől a totális örületig terjedő skálán magabiztosan mozgó játéka sok versenyzőt leiskolázott volna. És a színészi teljesítmény, a műfajjal szembeni előítéleteknek némileg ellentmondva, nem öncélú, hiszen az *Örökséget* lehetséges akár teljes egészében szimbolikusan, a természetfeletti elemek mellőzésével, pusztán lélektani drámaként értelmezni, és ebben Collette-Annie kulcsszerepet játszik. Mélyen emberi, esendő karaktere és elsőprően erőteljes, magával ragadó játéka a film fő mozgatórugója.

Hogy az ijesztgetések hiánya ellenére miért is olyan nem múlón nyomasztó az *Örökség*, arról számtalan elemzést találhatunk az interneten, amelyek a megtévesztő hanghatások használatától a sötét zugokban elrejtett, csak tudat alatt regisztrálódó figurák felvillantásáig mindennel próbálják a zsigeri hatást magyarázni. Nyilván mindez közrejátszik: valamit bizony

A mosolygó arc mennyire megszokott egy temetésen?

tudnia kell egy alkotónak a szakmáról, illetve magáról a horrorról, mégpedig a Hitchcock-féléről ahhoz, hogy észrevétlenül úgy építsen fel egy filmet, hogy a közepétől kezdve a leghalkabb (hallottuk egyáltalán, vagy csak odaképzeltük?) nyelvcsettintés is heveny hidegrázást legyen képes okozni a gyanútlan nézőnek. Adjuk hozzá a makulátlan fényképezést és a fentebb már emlegetett képi játékokat, amelyek az első képkockáktól nemcsak bizonytalanságban tartják a nézőt, hanem el is emelik a történetet, hiszen ha nem tudhatjuk, mi történik a babaházban és mi a valóságban, a cselekmény időzjelbe kerül, a mágikus síkot nyugtalanítóan közel érezzük magunkhoz, és folyamatosan az a benyomásunk, hogy – nagyjából úgy, ahogyan Annie kukucska befelé makettházainak nyitott falán – egy felsőbb erő figyeli, sőt, irányítja a szereplőket és a cselekményt magát. Azt pedig, hogy a furcsa, néha csak pillanatokra felvetett részletelemek – egy vidáman mosolygó arc egy temetésen, egy magába forduló, csendes gyermek megmagyarázhatatlanul erőszakos tette egy madárral szemben, az utca másik oldaláról vidáman integető ismeretlen – mire fognak kifutni, a legrutinosabb horrornézőnek sem lesz könnyű előre megfejtene. Mégis, mindez nem tudna működni, ha a természetfölöttit leszámítva nem lenne ez a komplex, szimbólumokkal és oda-vissza utalásokkal sűrűn

átszótt mozi önmagában is értelmezhető és átérezhető mint a feldolgozatlan traumák és a gyász hosszú távú hatásai, a felelősség és felelősségvállalás, illetve a súlyos, kényelmetlen és nem kívánt családi örökségek élvezboncolása, a kortárs horror meghatározó alkotása, amelynek sötétsége és tébolya a végestábla után is sokáig velünk marad.

NAGY ORSOLYA

ÖRÖKSÉG (HEREDITARY)

2018, USA

A forgatókönyvet írta és a filmet rendezte: Ari Aster

Fényképezte: Pawel Pogorzelski

Szereplők: Toni Collette, Alex Wolff, Milly Shapiro, Ann Dowd, Gabriel Byrne